

Монголын Олборлох Үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачлага Монгол улсын нэгдсэн тайлан

Ажлын удирдамж

Үндэслэл

Дэлхийн ОУИТБ-ын Санаачлага нь Засгийн газар, олборлох үйлдвэрлэлийн компаниуд, Иргэний нийгмийн төлөөлөл хамтран олборлох үйлдвэрлэлээс /газрын тос, хий, болон уул уурхай/ төлсөн төлбөр, хүлээн авсан орлогоо ил тод хэвлэн нийтлүүлэх тогтолцоог бий болгон, хөгжүүлэхийг дэмжсэн үйл ажиллагаа юм. Зорилго нь олборлох үйлдвэрлэлээс бий болгосон орлогыг ил тод болгох, энэхүү орлогыг үр дүнтэй, нийгэмд үр ашигтай байдлаар зарцуулах бололцоог улам сайжруулах, аливаа улсын олборлох үйлдвэрлэлээс нөөцийг хөгжүүлэх явцад бий болсон хөрөнгийг буруу зорилгоор ашиглах эрсдэлийг багасгахад оршиж байна.

Монгол улсын Засгийн газраас ОУИТБ-ын Санаачлагад нэгдэх шийдвэрээ 2005 онд гаргасан билээ. Үүний дагуу ОУИТБС-ын Үндэсний зөвлөл, ажлын хэсгийг Засгийн газар, уул уурхайн компани, иргэний нийгмийн төлөөлөгчдийг оролцуулан байгуулж, Санаачлагыг хэрэгжүүлэх үүргийг хүлээлгэсэн байна. ОУИТБ-ын Санаачлагыг хэрэгжүүлэх санхүүжилтийг Олон талт Хандивлагчдын Итгэлийн сангаас гаргаж, захиран зарцуулах үүргийг Дэлхийн Банк хүлээж байна. Ажлын хэсэг цомхон ажлын албаны туслалцаатайгаар ОУИТБС-ын ажлын төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж, уул уурхайн компаниас бүх шатны /Улс, аймаг, дүүрэг, сум/ төсөвт төлсөн, Засгийн газар уул уурхайн компаниудаас хүлээн авсан орлогын тайлангийн маягтуудыг хэвлүүлсэн байна. Маягтуудыг Засгийн газар, уул уурхайн компаниуд бөглөн, тайлангаа гаргасан учир одоо холбогдох журмын дагуу төлсөн төлбөр, авсан орлогын иж бүрэн нэгтгэл, төлбөр орлогын тайланг ОУИТБС-ын дагуу гаргах болж байна.

2007 онд уул уурхайн чиглэлийн 64 компани ОУИТБС-ын 2006 оны тайлан гаргасан ба Монгол Улсын Сангийн яам уул уурхайн чиглэлийн 137 компаниас хүлээн авсан ОУИТБС-ын 2006 оны тайланг тус тус гаргасан байна. ОУИТБС-ын Монголын улсын анхны нэгдсэн тайланг сонгож авсан 25 компаниар гаргах ажлыг олон улсын тендерээр шалгарсан Австралийн Крейн Уайт энд Ассоушиэтс хэмээх аудиторын компани амжилттай хэрэгжүүлж, энэхүү нэгтгэлээр 25 тэрбум зөрүү байгааг нотолсон байна. Зөрүүг хянах, гүнзгийрүүлэн учир шалтгааныг олж тогтоох ажлыг Монгол Улсын холбогдох байгууллага хэрэгжүүлж байна. Мөн 2 талдаа тайлан гарсан 28 компанийн тайланг Сангийн яамнаас гаргасан тайлантай нэгтгэх ажиллагаа явагдаж, дүнг Ажлын хэсэгт танилцуулж, зарчимын хувьд сайшаагдсан учир ойрын үед Үндэсний зөвлөлд оруулж танилцуулах юм.

2007 онд улсын болон орон нутгийн төсөвт төлсөн татвар, төлбөр, хураамж, хандивын ОУИТБС-ын тайлангаа уул уурхайн чиглэлийн 100 гаруй компани гаргаад байгаа

бөгөөд энэ тоо цаашид нэмэгдэх магадлал муу байгааг анхааралдаа авах хэрэгтэй байна. Засгийн Газраас гарах тайлан бэлтгэл шатандаа ороод байна.

Зорилт

ОУИТБС-ын Олон улсын Нарийн Бичгийн Дарга нарын газраас тогтоосон дэг журмын дагуу энэ ажлыг явуулж, Монголын уул уурхайн салбараас төлсөн, хийгээд хүлээн авсан орлогын ил тод, үнэн зөв байдлыг баталгаажуулахад оршино. Иймээс уул уурхайн салбарын 2007 оны санхүүгийн жилд төлсөн төлбөр, хүлээн авсан орлогын материаллаг төлбөрийн задлан шинжилгээ, нэгтгэх ажлыг хараат бус, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн гадаад, дотоодын аудитын консорциумаар гаргуулахад энэ ажлын зорилт оршиж байна.

Хийх ажлын хүрээ

Энэ ажил нь сонгодог утгаараа санхүүгийн аудит биш юм. Хэдий тийм ч, аудиторын ур чадварыг шаардсан онцгой үүрэгт ажил юм. Олон улсын түвшинд хүлээн зөвшөөрөгдсөн аудиторын компани, дотоодын аудитын компанитай хамтран консорциум байгуулан энэ удирдамж бүхий ажлыг хэрэгжүүлэх хэрэгтэй байна. Сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн аудиторын консорциум нь дараахь ажлыг гүйцэтгэнэ.

i. 2007 оны санхүүгийн жилд Засгийн газарт уул уурхайн компаниас төлсөн бүх материаллаг төлбөр, уул уурхайн компаниудаас хүлээн авсан материаллаг орлогуудад задлан шинжилгээ хийнэ. Задлан шинжилгээ хийгдэх анхан шатны баримт бичиг нь компани бүрийн бөглөн гаргасан тайлангийн маягт, компани бүрээр гарсан Засгийн газрын тайлан байна.¹ Шаардлагатай гэж үзвэл, аудиторын консорциум нь гарсан зөрүүтэй холбогдох төлсөн ба хүлээн авсан үндсэн санхүүгийн баримтууд, тэдгээрийн санг үзэх, шалгах эрхээр хангагдана. Санхүүгийн өгөгдөл мэдээллийг энэхүү ОУИТБС-ын тайланд оруулах боломжийг хангах үүднээс компанийн 2007 оны санхүүгийн жилийн тайлагнах материаллаг төлбөрийн хэмжээг хамгийн багадаа 200,000,000 төгрөгөөр тооцно /ойролцоогоор 38 компанийх гэсэн үг/. Мэдээлэлд холбогдох бүх талуудын талаар мэдээлэлтэй болох учир тэдний талаар мэдээллийг нууцлах өндөр хариуцлагыг аудиторын консорциум хүлээнэ.

ii. Компаниас төлсөн төлбөр, Засгийн газрын хүлээж авсан орлогыг нэгтгэсэн тайланг англи, монгол дээр, нэгдсэн, компани бүрээр болон төлбөр бүрийн төрлөөр гаргана. Аудиторын консорциум нь 2 талтай хоёулантай нь ажиллаж, төлбөр, орлогын хооронд ямар нэг зөрүү гарвал тайлбарлах ба тайланд тайлбарлагдаж чадаагүй зөрүүг онцолж өгнө. Тайланд өгөгдөл мэдээний чанар болон нийт явцын талаархи аудиторын консорциум санал дүгнэлт орсон байна. Аудиторын консорциум нь цаашдаа ажлыг сайжруулах талаар хийж болох зүйлийн талаархи зөвлөмж, зөрүүний шалтгааныг хэрхэн нарийвчилан тогтоох саналыг тайландаа оруулж өгнө.

Аудиторын консорциумын тайланг /англи, монгол дээр гарган/ эхлээд Монголын ОУИТБС-ын ажлын хэсгийн хэлэлцүүлэгт оруулж, зөвшөөрлийг авна. Хэвлүүлж, нийтэд түгээхээс өмнө тайланг Үндэсний зөвлөлд оруулж, батлуулах шаардлагатай. Ажлын хэсэг дээр хэлэлцүүлж, Үндэсний зөвлөлөөр батлуулан зөвшөөрүүлсний дараа, тайлан болон хүрсэн үр дүнг хэвлүүлэх, нийтэд түгээх ажлыг Ажлын хэсгийн удирдлагын дор хэрэгжүүлнэ.

Аудитын стандарт

Мөнгөн болон хандивын төлбөрүүдийг тооцоонд авч, нэгтгэлийг мөнгөн суурьтай нягтлан бодох бүртгэлийн аргаар явуулна.

¹ Тайлангийн маягтад орсон компанийн тоон үзүүлэлт нь аудитороор баталсан компанийн санхүүгийн жилийн тайлан байна.

Аудиторын ур чадвар

Аудитор нь гадаад, дотоодын аудитын компаниудын консорциум байх ба дараахь шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

а/ нягтлан бодохын мэргэжлээрээ олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн удирдагчтай /олон нийтийн эрх бүхий нягтлан бодогч, мэргэшсэн нягтлан бодогч, эсхүл мэргэшсэн нягтлан бодогчтой адил түвшиний ур чадвартай/ болох нь нотлогдсон,

б/ Олон улсын Нягтлан бодогчдын холбоонд харьяалагдах нягтлан бодохын байгууллагын мэргэшсэн гишүүн нягтлан бодогчтой байна. Компани нь шаардлага хангасан ажилтнуудтай байх хийгээд үүрэг даалгаврыг хэрэгжүүлэх чадавхитай байна.

в/ ОУИТБ- ын санаачлагын талаар зохих мэдлэгтэй, энэ чиглэлээр өмнө нь тайлангийн нэгтгэл хийж байсан туршлагатай.

г/ Консорциумд оролцох дотоодын аудитын компани нь аудит хийх тусгай зөвшөөрлийг Монгол улсын Сангийн яамнаас авсан, тэр нь хүчинтэй байх ёстой.

Сонгон шалгаруулалт, гэрээ байгуулах

Аудиторын консорциумыг Дэлхийн банкны “Чанар ба зардалд суурилсан сонголт” хэмээх журмын дагуу сонгон шалгаруулна. Гэрээ байгуулах эрх бүхий байгууллага нь Монгол улсын Олборлох үйлдвэрлэлийн Ил Тод байдлын Санаачлагын ажлын алба байна.

Хугацаа

Аудиторын консорциум нь Засгийн газар, уул уурхайн компаниудаас гарган ирүүлсэн тайлангийн маягтуудыг Монголын ОУИТБС- ын ажлын албанаас хүлээн авснаас хойш 45 хоногийн дотор тайлангаа гаргана.

Энэхүү тендерт оролцох сонирхолоо 2008 оны 10 дугаар сарын 15- ны дотор Монголын Олборлох үйлдвэрлэлийн Ил тод байдлын санаачлагын ажлын албанд ирүүлнэ үү.

Хаяг: Монголын Олборлох үйлдвэрлэлийн Ил тод байдлын санаачлагын ажлын алба

Туушин компанийн төв байр, 512 тоот
Ерөнхий сайд А. Амарын гудамж,
Улаанбаатар хот, 210620А
Монгол улс

Утас 976- 70 11 05 25
Факс 976- 70 11 01 55
И- мейл: eiti.secretariat.mn@gmail.com
Вебсайт: www.eitimongolia.mn